

Daralan • Mine Soysal

Genç Kitaplar • Roman • 216 sayfa • Önerilen sınıflar: 7, 8, Lise

ZAMAN ve MEKÂN • BİREY ve TOPLUM • HAK ve ÖZGÜRLÜKLER

aile • engelli yaşamı • kardeşlik • lise yaşamı • teyze-yeğen • işsizlik • suç-ceza • komşuluk • şiddet • dayanışma • arkadaşlık • yalan • kütüphane • türküler

Gençlik edebiyatımızın sıradışı yazarlarından **Mine Soysal**, kıyıda köşede kalmış yaşamlara odaklanıyor. Gençlerin küskün içsesini, biriken kaygılarını, kimi öfkeli kimi cesur çıkışlarını küçük bir Anadolu kentinin yoksul mahallesinde buluşturan yazar, hayatın yürek burkan zor yanlarını dillendirirken sevgi ve anlayışa tutunuyor. Benzer koşulların sıradan insanlar üzerindeki farklı etkilerini gerçeklikle aktaran roman, korkuları dayanışmayla dağıtanları, yaşama dört elle sarılanları incelikli diliyle selamlıyor.

Mete'nin liseye başlayacağı o yaz, iç darlatan sorunlarıyla birlikte gelmiştir. Maddi sıkıntılar ve bedensel engelli ablasının sessiz çaresizliği yetmezmiş gibi, yeni komşuların gürültüsü de Mete'nin içsesini bastırarak güçtedir. Aile içinde şiddete ilk kez tanık olması durağan hayatını sarsmış, komşularının oğlu Ömer yakasına yapıştırmıştır. Neyse ki, tezini yazmak için yanlarına gelen psikolog teyzesi, tatlı bir yaz esintisi yaratır yoksul evlerinde. Teyzesinin, çoğunu anlamadığı laflarında, Sıla'nın zeytin gözlerinde pırıldayan umut, Mete'nin bunaltısını dağıtmaya yetecek midir?..

TARTIŞMA KONULARI...

- 1- Mete'nin kendini "Örücü Ailesi'ne tutturulmuş bir yama" diye nitelemesi ilk izlenim olarak okura neler düşündürüyor?
- 2- Mete'nin ailesinin düzeni, işbölümü ve dayanışması için neler söylenebilir? Gelir düzeyi çok düşük olan çoğu ailede, bireylerin birbirlerini hırpalamasının nedeni yoksulluk mu, yoksa başka etkenler var mı?
- 3- Feride Teyze nasıl biri, onun için sivri dilli denilebilir mi? Genel olarak bakıldığında, eğilimleri ve düşünceleri, içinde yer aldığı sosyo kültürel ortamda sizce sorunlar doğurabilir mi?
- 4- Mete'nin kendine sorduğu soruyu siz cevaplayın: "Birine acımak kötü bir şey mi?" Acıma duygusu üzerine kurulan bir arkadaşlığın değeri ve sürdürülebilirliği nedir?
- 5- Feride Teyze, engelli yeğenine ne gibi ümitler veriyor? Aile bireylerinin engellilerin yaşama katılması konusundaki görüşleri ne? Bu tür görüşlerin toplumda yaygın olduğu söylenebilir mi; neden?
- 6- Kader'in gördüğü şiddeti içselleştirmesini neye bağlamalı? Yanlışları nedeniyle yetişkinleri uyarmak, hangi durumlarda saygısızlık, hangi durumlarda hakka sahip çıkmaktır?
- 7- Ablasıyla ilişkisine, Murat'ın Feride Teyze'yi taciz etmesinin ardından tepkilerine ve Ömer'le arkadaşlığına bakarak Mete'nin kişiliği için neler söylenebilir?
- 8- Ablasına duyguları ve Mete'yle arkadaşlığı göz önüne alındığında Feride Teyze'nin gitmeden önce Ömer hakkında söylediklerine hak verilebilir mi? Ömer için sizin duygularınız ne?
- 9- Romanda, Ömer'in ailesinin suç olarak algıladıklarıyla sizin suç diye gördüklerinizi karşılaştırın. Bu farklılıklar nelerden kaynaklanıyor? Suç, yasalarla belirlenen bir eylemse bireysel algılara göre biçilen ceza da suç olamaz mı? Toplumda hangi örnekleri görüyorsunuz?
- 10- Hikâye ilerledikçe Ömer'le Mete'nin arkadaşlıklarının daha olumlu bir seyir izlemesinin etkenleri neler; Ömer'in içindeki "iyi" mi ortaya çıkıyor? Sıla'ya Mete ile ilgili olarak söyledikleri neyin göstergesi? Mete'nin, Sıla'yı üzdüğünü öğrendiğinde Ömer'e tepkisini nasıl değerlendirmeli?
- 11- Mete'nin ailesinin koşullarında, bir tekerlekli sandalye yaşamı nasıl değiştirebilir? Kendinizi Ayşe'nin yerine koyarak düşündüğünüzde, tekerlekli sandalye sizin için ne ifade ederdi?

- 12- Mete'nin lisede bağlama kursuna gitmesi aileyi nasıl etkiliyor? Feride Teyze'nin ilerde türkücü olması önerisine Mete ve babası neden karşı çıkıyor; türkücü olmak kötü bir şey mi?
- 13- Ömerler'in evindeki bitmeyen şiddet için neden kimse polise gitmiyor? Komşular arasında, "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" anlayışı nelere mal olabilir? Vahşete alışmak mümkün mü?
- 14- Romandaki temalardan hangisi sizi daha çok etkiledi? Nedenlerinizle birlikte açıklayın.

YARATICI ETKİNLİKLER...

Çalışmaların çoğu online / çevrimiçi ortamda, ekran başında da gerçekleştirilebilir.

- **Karikatür:** Herkes, romandaki karakterlerden istediği birinin, en temel niteliklerini yansıtacak biçimde karikatürünü çizsin. Aynı karakterin değişik öğrenciler tarafından çizilen karikatürlerini karşılaştırarak yansıyan ortak özellikleri keşfedin.
- **Araştırma:** Annenin çocuğuna "annem", babanın "babam", büyüğün küçüğüne "ablam/abim" ya da küçük yeğene "teyzem" ya da "amcam" biçiminde hitap etmesinin sakıncalarını psikoloji bilimi yönünden tartışın. Giderek yaygınlaşan bu hitap biçimi ailelerdeki rol algısını nasıl etkiliyor? Anne babanın çocuğuna "oğlum/kızım" demesi bir moda olabilir mi? Bu alışkanlığı tüm yönleriyle irdeleyin.
- **Sunum:** Öğrenciler gruplara ayrılınsın. Her grup, kadına şiddetin nedenlerini, etkenlerini ve önleme yöntemlerini kendi arasında çalışsın. Grupların sözcüleri ulaştıkları sonuçları aktaran sunumlarını yaptıktan sonra grupların ortak görüş ve önerileriyle bir bildiri hazırlansın. Bildiri sosyal medya ortamlarında paylaşılsın; konuyla ilgili STK'lara gönderilsin.
- **Münazara:** Üç öğrenci jüri olarak belirlendikten sonra sınıf iki gruba ayrılınsın. Bir grup "kaçamadığın kent kaderini belirleyen hapisanedir" görüşünü, diğer grup ise "kaderini belirleyen hapisane kendi benliğindir" görüşünü savunsun. Örnekler üzerinden yapılan savunmalarda jüri için en önemli değerlendirme ölçütlerinden biri somutluk olmalıdır. Bakalım hangi görüş öne çıkacak?
- **Tartışma:** Mete'nin kötülüğün bulaşıcı olduğu yönündeki düşüncesini genişleterek tartışın. Kötülük, nefret, sevgisizlik, korku gibi olumsuz duygular ya da iyilik, sevgi, cesaret gibi olumlu duygular gerçekten bulaşıcı olabilir mi? Bu temel konuyu, kendi deneyimlerinizden ya da toplumda yaşananlardan örnek vererek derinlemesine tartışın.
- **Sosyal Sorumluluk Projesi:** Öğrenciler yeterli sayıda gruplara ayrılınsın. Her grup okulun çeşitli alanlarının (sınıflar, koridorlar, aktivite odaları, yönetim bölümleri, kütüphane, yemekhane, bahçe vb.) engellilere ne kadar uygun olduğunu incelesin. İyileştirme önerilerini hazırlasın. Her alan için ortaya çıkan bu öneriler sınıfça tartışıldıktan sonra okul yönetimiyle paylaşılsın. Velilerin de katılımıyla kolayca uygulanabilir olanların hayata geçirilmesine çalışılsın.
- **Afiş:** Öğrenciler 3 kişilik gruplara ayrılınsın. Her grup cinsiyet ayrımı ya da şiddet temalarından birini, resim, fotoğraf, şiir, slogan, grafik, şekil, desen, obje vb. kullanarak işleyen bir afiş çalışması hazırlasın. Afişler için karton, fon kâğıdı, tahta vb. kullanılabilir. Temaların mecazi ya da sembolik anlatımlarla, yaratıcı yöntem ve malzemelerle sıradışı biçimde işlendiği bu afişler okulda sergilensin.
- **Canlandırma:** Murat'ın taciz ettiği ama ablasının susturduğu Feride Teyze'yi, Ömer tarafından sürekli haksızlığa uğrayan Mete'yi, Ömer'in iftira attığı Sıla'yı, babasının ve abisinin şiddetine uğrayan Kader'i, Zebella'nın sürekli dövdüğü Ömer'i ve karısı Şadiye'yi bir mahkemede davacı taraf olarak hayal edin. Böyle bir mahkemede bu mağdurlar, sanık olan Murat, Ömer ve Zebella'nın yüzüne karşı neler söyleyebilir, içlerindeki nasıl dökebilirler? Gönüllü öğrencilerle mağdur olanların kendilerini mağdur edenlerle yüzleştiği ve hak aradığı bir canlandırma gerçekleştirin.
- **Uygulama:** "Bazı şeyler konuşulunca daha gerçek oluveriyor. Konuşmayınca sanki görmezden gelmek daha kolay," görüşünü yaşama uygulayın. Herkes her alandan, her yaş grubundan ve değişik konulardan örnekler üretsın. Bu görüşü anlatan atasözleri ya da deyimler var mı; araştırılsın. Bu görüş toplumu ve ilişkileri nasıl etkiliyor? Yaşamın içinde bu görüşün izlerini sürün.